

BIBLIOGRAFIA DELL ARCHIVIO CENTRALE DELLO STATO (1953-1978). Rim 1986, XXI + 457. str. Ministarstvo za kuturna i ambientalna dobra Republike Italije objavilo je kao prvu knjigu u svome nizu »Sussidi«, Bibliografiju Središnjeg državnog arhiva u Rimu. Ona sadrži bibliografski popis radova izrađenih na temelju građnje toga Centralnoga državnog arhiva uz navođenje fondova korištenih u radu. Primarna je svrha te bibliografije da pokaže učestalost korištenja pojedinih fondova i tema određenih na izvornoj građi. Time ona povezuje arhivistički aspekt s pregledom povijesnih rasprava izrađenih u rasponu od gotovo tri desetljeća (1953—1978) i svojevrstan je bibliografski repertorij o korištenju arhivskih izvora. Njezina je upotrebljivost dvostruka: ona je putokaz istraživačima u korištenju arhivske građe, u najrazličitijim njezinim aspektima, a ujedno je vodič arhivskim radnicima u organizaciji rada na daljoj obradi pojedinih fondova, prema njihovu značenju i korištenju. Slična toj bibliografiji je i ona izrađena za Vatikanski arhiv (»Bibliografia dell Archivio Vaticano«), a obje predstavljaju novi oblik informacija o arhivskoj građi i njezinu korištenju. Zanimljivo je uočiti vrste tema što su obrađivane te fondova koji su korišteni u Središnjem državnom arhivu. Najznačajnije se teme odnose na obradu fašizma i radničkog pokreta, što je učestalo osobito od 1969. do 1978. godine, kada su pridošle prinove arhivske građe u arhiv. Jedan je od najznačajnijih rezultata rada na toj građi i petotomni biografski leksikon sudionika u radničkom pokretu Italije (Movimento operaio italiano. Dizionario biografico (1853—1945.)). Svaka bibliografska jedinica izrađena je u dva dijela. Ponajprije se donose bibliografski podaci, a zatim fondovi i serije koji se navode u odgovarajućem radu. Prilikom prikupljanja podataka za tu bibliografiju korišteni su podaci svih rimskih biblioteka, a i svakome korisniku Arhiva bio je odaslan upitnik o radovima koje je objavio na temelju građe toga arhiva. U popis su uvrštene monografije, rasprave, članci, objave dokumenata i sl., a nisu navedeni neobjavljeni radovi (doktorske disertacije), te članci izašli u novinama. Prilikom navođenja fondova nije se išlo u citiranje arhivske jedinice (kutije) ili signature, već se navodi fond, serija, odnosno skupina spisa koja je korištena u pojedinom radu. Na kraju je doneseno kazalo svih fondova koji su korišteni, s uputnicom na radove u kojima se oni navode, te popis imena i značajnih tema izrađenih na temelju arhivske građe Središnjeg državnog arhiva u Rimu. Ova Bibliografija Središnjeg državnog arhiva u Rimu, kao i ranije objavljena Bibliografija Vatikanskog arhiva, novost je u izradi informacija o građi i njezinu korištenju, a osobito su značajne i za istraživače i za same arhivske radnike. U nekim elementima ta se bibliografija približava suvremenim bibliografijama navođenja učestalosti citiranja pojedinih znanstvenih radnika u određenim područjima (kao što je slučaj za medicinu) te ukazuje na značenje arhivske građe i mnogostrukost njezina korištenja u obradi najrazličitijih znanstvenih tema. Izrada takvih bibliografija veliki je napor, jer je potrebno ujednačavati način navođenja arhivskih izvora, a i savjesno sakupiti sve podatke o objavljenim radovima. Ipak, pokušaj izrade slične bibliografije i za naše značajnije arhive značio bi velik pomak u približavanju arhivske građe korisnicima. (JOSIP KOLANOVIĆ).

U ovoj Bibliografiji Centralnog državnog arhiva u Rimu za period 1953—78. objavljeno je više jedinica koje i neposredno upozoravaju na to da se radi o istočnoj obali Jadrana. Tako se spominje knjiga. P. Seme o socijalističkom pokretu i KP Italije u Istri (1971), članak C. Silvetsrija o socijalnim i političkim strukturama u istarskom društvu 20-ih godina (1977); tu su i radovi o Rijeci — o KP Rijeke i KP Italije 1924. (1962), o revolucionarnom sindikalizmu i riječkom pitanju u korespondenciji De Ambris—D'Annunzio (1966), o državnom udaru 1922. (1969), o marksističkom sindikalnom pokretu 1900—1945. (1969/70), o puljskom revolucionaru A. Stiglichu (1978/79). Tu je i cijela serija radova o D'Annunziju, koji gotovo redovito govore i o njegovu posizanju za Rijekom i okolicom. Svakako, i ova Bibliografija pruža šire mogućnosti i našim istraživačima da se lakše upoznaju s povijesnim tekstovima na talijanskom jeziku, koji su uglavnom objavljeni u Italiji u spomenutom periodu, a govore o našim krajevima, najviše o onima u Primorju. (PETAR STRČIĆ)

IVAN BEUC, »POVIJEST DRŽAVA I PRAVA NA PODRUČJU SFRJ« Zagreb, 1986. U posljednjih nekoliko godina redovni profesor Pravnog fakulteta u Zagrebu i ranije poznati arhivski radnik dr Ivan Beuc objavio je više djela iz povijesti države i prava, odnosno iz povijesti institucija. Zadnja njegova knjiga izašla je u seriji »Znanstvene monografije« dva izdavača — Centra za stručno osposobljavanje i suradnju s udruženim radom Pravnog fakulteta u Zagrebu i RO »Zrinski« TIZ u Čakovcu. Knjiga ima 368 stranica, obuhvaća zaista kompleksno područje od 11. st. dalje, a na kompedijski način daje uvid u zbivanja tijekom stoljeća u oblasti prava i država na području zemalja koje danas čine SFRJ. Knjiga je podijeljena na cjeline koje govore o razdoblju feudalnih država i periodu buržoaskih državnih zajednica. Druga spomenuta cjelina mnogo je šira, a u njoj je autor dao i svoje viđenje stvaranja pojedinih jugoslavenskih nacija u hodu vremena, smatrajući, očito je iz izlaganja, da su one bitnije utjecale i na stvaranje pojedinih država i na pravne odnose u njima. U zadnjem je dijelu I. Beuc objavio povijest prava na području naše zemlje. Djelo je pripremljeno sa solidnim predznanjem i u skladu s istraživačkim rezultatima do kojih je autor došao u toku svoga dugogodišnjeg znanstvenog rada. S obzirom na to da je u nas vrlo aktualna problematika u vezi s državama (nacijama) narodnostima, bez sumnje je da će ta knjiga privući znatnu pažnju ne samo stručne i znanstvene javnosti, a da će neka autorova stajališta možda doživjeti i suprotstavljanja. Knjiga dra Ivana Beuca, međutim, bit će dobrodošao poticaj za dalja razmišljanja o problemima koje nosi sa sobom, a i to je vrlo veliki dobitak. (PETAR STRČIĆ)

STVARANJE NARODNE VLASTI U MAKEDONIJI. Glasnik Instituta za nacionalna istorija, XXXVIII, 1—2, Skoplje, 1986. Makedonski je narod imao zlehodu sudbinu tijekom svoje prošlosti — to je odavno znano, kao i to kako je svojim snagama bitno počeo 1941. utjecati na svoj dalji razvoj. Činjenica je da su Makedonci sami te uz pomoć ostalih jugoslavenskih naroda i narodnosti izborili pravo da slobodno žive i razvijaju se u vlastitoj domovini, složivši se u stajalištu da buduću sudbinu dijele udruženi u zajedničku državnu zajednicu s ostalim jugoslavenskim narodima i narodnostima. Na žalost, svi Makedonci nisu ušli u makedonsku republiku, prvu u njihovoj historiji, pa nisu ni danas u okviru SRM; poznato je da se njima i danas osporava pravo čak i na upotrebu vlastitog materinjeg jezika. O postavljanju temelja makedonske socijalističke republike kao dijela nove Jugoslavije u stvaranju objavljeno je dosta radova, ali nikad nije dosta nastojanja da se upozori na taj čin. U tome smislu treba gledati i na